Hukuk Bölümü 2008/62 E., 2009/6 K.

- **İNCELEMEDE İZLENECEK SIRA**
- **TEŞEBBÜSLERİN FİYAT VE TARİFELERİ**

- 233 S. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜ... [Madde 16]
- 233 S. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜ... [Madde 1]
- 233 S. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜ... [Madde 35]
- 233 S. KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜ... [Madde 4]
- 2577 S. İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU [Madde 15]

"İçtihat Metni"

Davacının babası N.Ö. adına kayıtlı bulunan, 5442 abone no.lu elektrik sayacı, bakım ve periyodik kontrol için sökülüp Niğde Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü Ölçüler Şubesine gönderilmiş, burada yapılan incelemede sayaca dışarıdan müdahale edilerek ayarının bozulduğu rapor edilmiş; bunun üzerine, Meram Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü(Niğde İşletme Müdürlüğü)'nün 16.01.2007 günlü, 170 sayılı kararıyla; kaçak elektrik kullanıldığından bahisle 298,35 YTL elektrik borcu tahakkuk ettirilmiş ve tahakkuk tutarının ödenmesi gerektiği ve ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulacağı hususu aboneye bildirilmiştir.

Davacı, söz konusu karara karşı adli yargı yerinde itirazda bulunmuştur.

NİĞDE SULH CEZA MAHKEMESİ; 16.04.2007 gün ve 2007/104 Müt. sayı ile, muterizin 22.1.2007 havale tarihli dilekçesi ile davalı şirket tarafından aleyhine kaçak elektrik kullandığından bahisle ceza kesildiğini, kendisinin faturaları sürekli ödediğini, kaçak elektrik kullanmadığını belirtmiş olduğu; dosya kül olarak değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesinin 4.10.2006 tarih ve 2006/75 esas 2006/99 sayılı kararında, İdare Hukuku ve Anayasa dikkate alındığında idari eylemlere karşı adli mahkemelerin görevli olmadığının, idarenin her tür işlem ve eylemlerine karşı yapılan itiraz başvurularında idari mahkemelerin görevli olduğunun belirtildiği, dosyada da idari bir işlem olduğu ve itirazın bu idari işleme karşı yapıldığı, bu durumda mahkemelerinin görevli olmadığının anlaşıldığı gerekçesiyle, görevsizlik kararı vermiş; bu karar, itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Davacı, bu kez; aynı işleminin iptali istemiyle idari yargı yerinde dava açmıştır.

AKSARAY İDARE MAHKEMESİ; 18.10.2007 gün ve E:2007/2074, K:2007/1151 sayı ile, 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanunu'nun 14. maddesinin 3/a maddesine göre dava dilekçelerinin "görev ve yetki" yönünden inceleneceği 15. maddesinin (l/a) maddesinde; adli yargının görevli olduğu konularda açılan davanın reddine karar verileceğinin öngörüldüğü; öte yandan, 3516 sayılı Ölçüler ve Ayar Kanunu'nun 15.maddesinin son fıkrasında, "Bu cezalar Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İl Müdürü tarafından verilir. Bu cezalarla ilgili kararlar, ilgililere usulüne göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili sulh ceza mahkemesine itiraz edilebilir." hükmüne yer verilmiş bulunduğu; dosyanın incelenmesinden: Davacının babası adına kayıtlı olan 5442 abone nolu elektrik sayacının bakım ve periyodik kontrol için yerinden sökülerek, Niğde Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü Ölçüler Şubesi'ne götürüldüğü, burada yapılan incelemede sayaca dışarıdan müdahale edilerek ayarının bozulduğu, bu nedenle kaçak elektrik kullanıldığından bahisle dava konusu işlemle elektrik borcu tahakkuk ettirildiği, bu işlemin iptali istemiyle Niğde Sulh Ceza Mahkemesi'nde dava açıldığı, bu Mahkemenin 2007/104 Müt. sayılı Görev Ret kararı ile dosyanın Mahkemelerine gönderildiği, Mahkemeleri tarafından usule uygun bulunmayan dava dosyasının gönderme kararı ile ilgi mahkemeye gönderildiği, bunun üzerine davacı tarafından görülmekte olan davanın açıldığının anlaşıldığı; dava konusu kaçak elektrik borcu tahakkukuna ilişkin işlemin abonman sözleşmesinin uygulanmasına ilişkin olması ve özel hukuku ilgilendirmesi dolayısıyla, davanın görüm ve çözümü yetkisinin Adli Yargı Mahkemelerinin yetkisinde kalmakta olduğu; öte yandan, söz konusu işlemin idari para cezası olduğu düşünülse bile, 3516 sayılı Yasa uyarınca bu cezalara karşı açılacak davaların görüm ve çözümü Adli Yargı Mahkemelerinin yetkisi içinde kaldığından, davanın görev yönünden reddi gerektiği kanaatine ulaşıldığı gerekçesiyle; davanın 2577 sayılı Yasanın 15/1-a. maddesi uyarınca Görev Yönünden Reddine karar vermiş; bu karar, itiraz edilmeyerek kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Turan KARAKAYA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 02.02.2009 günlü toplantısında;

I- İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, adli ve idari yargı yerleri arasında anılan Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen biçimde olumsuz görev uyuşmazlığı doğduğu ve idari yargı dosyasının 15. maddede belirtilen yönteme uygun olarak, davacının istemi üzerine son görevsizlik kararını veren mahkemece, adli yargı kararının kesinleşme durumunu gösteren onaylı bir örneğinin Başkanlık yazısı üzerine Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II- ESASIN İNCELENMESİ : Raportör - Hakim Taşkın ÇELİK'in, davanın çözümünde adli yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada adli yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, kaçak elektrik kullandığının saptandığı nedeniyle, abone adına tahakkuk ettirilen kaçak elektrik tüketim bedeline ilişkin kararın iptali isteminden ibarettir.

233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile bir kamu iktisadi kuruluşu olarak kurulan TEK-Türkiye Elektrik Kurumu, 12.8.1993 tarih ve 93/4789 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla, "Türkiye Elektrik Üretim, İletim Anonim Şirketi (TEAŞ)" ve "Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi (TEDAŞ)" ünvanlı iki ayrı iktisadi devlet teşekkülü şeklinde teşkilatlandırılmış olup, 233 sayılı KHK.' ye ekli listede Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile ilgilendirilen "Teşekküller" olarak gösterilmiştir.

233 sayılı KHK.' nin 1. maddesinde, bu KHK.' nin: iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının ve bunların müesseselerinin, bağlı ortaklıklarının kurulmasını, iştiraklerinin teşkilini, özerk bir tarzda ve ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilmelerini ve amaçlarına ulaşabilmelerini sağlamak için denetlenmelerini düzenlemek amacı taşıdığına işaret edilmiş; 2. maddesinde, iktisadi devlet teşekkülü "Teşekkül", sermayesinin tamamı Devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan, kamu iktisadi teşebbüsüdür." şeklinde tanımlanmış; değişik 15. maddesinde, sermayesinin tamamı Devlete ait teşebbüslerin, işletmelerini müessese halinde teşkilatlandırabilecekleri ve müesseselerin, teşebbüs genel müdürünün teklifi, yönetim kurulunun kararı ile kurulacağı belirtilmiş, 4. maddesinde teşebbüslerin, 16. maddesinde de müesseselerin, tüzel

kişiliğe sahip oldukları ve bu KHK.' de saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi bulundukları ifade edilmiştir.

Buna göre, TEDAŞ' nin, 233 sayılı KHK.' de işaret edildiği üzere, özerk bir tarzda ve ekonominin kurallarına uygun olarak faaliyette bulunmak üzere kurulup işletmelerini müessese olarak teşkilatlandıran, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzelkişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu kuşkusuzdur. Ancak, 233 sayılı KHK.' de saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır.

(Bugün itibariyle, Elektrik dağıtım ve perakende satış sektöründe rekabete dayalı bir ortamın oluşturulması ve gerekli reformların yapılmasını teminen dağıtım bölgeleri baz alınarak Kamu mülkiyetindeki elektrik işletmelerinin yeniden yapılandırılması suretiyle elektrik enerjisi dağıtım hizmetlerinin özelleştirilmesine karar verilmiş ve TEDAŞ 02.04.2004 tarih ve 2004/22 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Dağıtım bölgeleri yeniden belirlenerek, Türkiye 20 dağıtım bölgesine ayrılmıştır. Sermayesinin % 100'ü T.C. Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığına aittir ve kamu kurumu niteliğini sürdürmektedir.

Diğer taraftan, Yüksek Planlama Kurulunun 25.11.1993 tarih ve 93/T-103 sayılı kararı ile Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.'ne bağlı ortaklık olarak 7 Genel Müdürlük kurulmuştur. Bu bağlı Ortaklık Genel Müdürlüklerinden biri olan ve merkezi Konya'da olmak üzere, Konya ve Karaman illerinde hizmet vermek amacıyla kurulan; 01.03.2005 tarihinde Aksaray-Nevşehir-Niğde ve Kırşehir İşletme Müdürlüklerinin bağlanması nedeniyle, hizmet sahası genişleyen "Meram Elektrik Dağıtım A.Ş."nin Özelleştirme İdaresi Başkanlığına ait yüzde 100 oranındaki hissenin blok olarak satış yöntemiyle özelleştirme ihalesi pazarlık görüşmelerinin tamamlandığı; 25.09.2008 tarihinde yapılan nihai pazarlık görüşmelerinde en yüksek teklifi 440.000.000 ABD$

$ doları ile ile Alsim Alarko Sanayi Tesisleri Ve Tic. A.Ş. verdiği ancak; hisse devrinin henüz gerçekleşmediği anlaşılmaktadır.)

233 sayılı KHK. 'nin 35. maddesinde, "Teşebbüs, müessese ve bağlı ortaklıklar, işletmelerinde üretilen mal ve hizmet fiyatlarını tespitte serbesttirler." denilmiş; 1.7.2004 tarih ve 6083 sayılı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan Ana Sözleşmenin 3. maddesinin 1. bendinde Şirketin amacının, "... elektrik enerjisinin dağıtımı, perakende satışı ve perakende satış hizmeti faaliyetlerini "kârlılık ve verimlilik" ilkesi çerçevesinde, ticari, ekonomik ve sosyal gerekçelere uygun biçimde yürütmek…

…" olduğu belirtilmiştir.

Elektrik bedeli, ekonominin kurallarına uygun olarak serbestçe tespit edilen bir tarifeye ve abonman sözleşmesine göre alınmakta, başka bir deyişle, idare ile kişi arasında sözleşmeyle alacak- borç ilişkisi doğmakta, ödenecek miktar TEDAŞ ile kişi arasında abonman sözleşmesiyle özel hukuk ilişkisi kurulmasından sonra verilen hizmet karşılığında maliyet-kâr esasına göre belirlenmektedir.

Ödemenin hukuksal dayanağı, kamu gücüne değil, tarifeye ve iki taraf arasında yapılan abonman sözleşmesine dayanmaktadır. Nitekim, ödemelerin yapılmaması durumunda TEDAŞ alacağını, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümlerine göre değil, sözleşme ilişkisine dayalı olarak özel hukuk hükümlerine göre tahsil etmektedir. Abone ile TEDAŞ arasında yapılan abonman sözleşmesi, daha çok "tip" sözleşme görünümünde olup, hizmetten yararlanan kişinin, sözleşmeyi idare ile birlikte düzenlemesi yerine katılımı söz konusudur. Ancak, bu durum, idare ile kişi arasında kurulan özel hukuk ilişkisini, idare hukuku ilişkisine dönüştürmez. Çünkü birçok durumda hizmetin tekel niteliği ve çok kişiye götürülme zorunluluğu, işin çoğunlukla tip sözleşmelerle ve hizmetten yararlanacakların katılımı yoluyla gerçekleşebilmesini olanaklı kılmaktadır.

Belirtilen durum karşısında, Müessesenin abonesi adına tahakkuk ettirdiği kaçak elektrik tüketim bedelinin ödenmesine ilişkin davanın, taraflar arasındaki abonman sözleşmesine dayanan özel hukuk hükümlerine tabi bir alacak- borç ilişkisinden doğması nedeniyle, görüm ve çözümünde adli yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, Niğde Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ADLİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Niğde Sulh Ceza Mahkemesi'nce verilen 16.04.2007 gün ve 2007/104 Müt. sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 02.02.2009 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.